

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsacega mesca na celi polji, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVIII.

V Ljubljani 1. listopada 1865.

List 31.

Mašnik pri altarju.

D vojno darilce, pastirjem*) in kristjanskim ovčicam ob enem.

XVIII.

(Konec.)

Zadnji evangelj zdaj brani.
Te spominja, verni brat!
De učenci so poslani
Po vsem svetu oznan'vat.
Vse narode so učili;
Kdor bo vérvat, kerst prejel,
Njega se Gospod usmili.
Svojo dušo bo otél.

Ko mašnik verno ljudstvo prekriža, se na evangeljsko stran altarja poda, altar in sebe prekriža in reče: „Gospod z rami.“ Strežnik odverne: „In s trojim duhom.“ Mašnik na dalje reče: „Začetek svetega evangelija po Janezu ali pa: Nasledovanje svetega evangelja po Mateju, Marku, Luku ali Janezu.“ In strežnik odgovori: „Slava tebi, Gospod.“ Če mašnik ne bere evangelija svetega Janeza, takrat vselej strežnik mašne bukve prenese. Glasi se pa evangelij svetega Janeza tako-le: „V začetku je bila Beseda, in Beseda je bila pri Bogu, in Bog je bila Beseda. Ta je bila v začetku pri Bogu. Vse je po njej storjeno, in brez nje ni nič storjenega, kar je storjenega. V njej je

*) 3. Deinde circumum perficiens accedit ad cornu Evangelii, ubi dicto: „Dominus vobiscum“ et responso a ministro: „Et cum Spritu tuo“, sinistram super altare, vel Missale, si proprium Evangelium legendum sit, extensam deponit, et pollice dextero, junctis ac extensis reliquis quatuor digitis, signans parvo signo Crucis Altare, vel librum, si adsit eadem intelligibili voce dicit: „Initium ⁊ vel Sequentia ⁊ S. Evangelii“ et dum minister respondet: „Gloria tibi Domine“, eodem pollice signat se in fronte, ore et pectore, sinistra interim infra ipsum pectus posita. Postea junctis manibus ante pectus Evangelium convenies legit eodem modo, quo primum. Cum vero pervenerit ad verba illa: „Et Verbum caro factum est“, vel similia, manibus hinc inde super Altare positis, unico genu versus cornu Evangelii flectit, ac mox surgens Evangelium usque ad finem prosequitur, ut prius. Dicto Evangelio non osculatur librum, si eo usus sit; missale vero sic claudit, ut dorsum ejus respiciat cornu Evangelii, et deinde vadit manibus junctis ad medium Altaris. Finito Evangelio dicit minister: „Deo gratias“

4. Quibus omnibus absolutis, Sacerdos facta prius Cruci reverentia, accipit Calicem ita, ut apertura Bursae eum respiciat, parte veli anteriori super ipsam revoluta, posteriori vero plane deflua totum Calicem tegente, ambabus manibus, sinistra per nodum, dextera extensa Bursae superposita, ne quid decidat. Tum retrahens se aliquantulum versus cornu Evangelii, ita descendit de Altari ad planum, ut Cruci directe terga non vertat. Deinde convertit se ad Altare per eandem suam partem dexteram, et stans in plani medio ante infimum gradum Crucem cum profunda inclinatione, vel Sanctissimum Sacramentum genuflexione salutatur et caput bireto tegens in Sacristiam remeabit.

bilo žitljenje, in žitljenje je bilo luč ljudi. In luč v temi sveti, in tema je ni zapopadla. Bil je človek poslan od Boga, ki mu je bilo Janez ime. Ta je prišel v pričevanje, de je pričeval od luči, de bi vsi verovali po njem. On ni bil luč, temuč, de bi pričeval od luči. Bila je prava luč, ktera razsvetli vsakega človeka, ki pride na ta svet. Na svetu je bil, in svet je po njem storjen, in svet ga ni spoznal. V svojo lastino je prišel, in njegovi ga niso sprejeli. Kolikor pa jih ga je sprejelo, jim je dal oblast božjim otrokom biti, njim, ki verujejo v njegovo ime, ki niso iz kerri, ne iz volje mesa, ne iz volje moža, temuč iz Boga rajeni. In beseda se je včlovečila, in je med nami prebivala, in smo vidili njeno čast, kakor čast edinorojenega od Očeta, polna milosti in resnice.“ In strežnik reče: „Čast Bogu!“ — Zapopadek tega evangelja bomo le ob kratkem opomnili: Sveti Janez imenuje Jezusa „Besedo“, in uči, da je pravi Bog od vekomaj, da je pa v času človeško natoro nase vzela. Imenuje ga tudi „luč“, ker je od Boga poslan učenik, ki s svojim ukom ljudi razsvetljuje. —

Tako je sklenjena daritev svete maše in nam, kristjanska verna duša! zdaj nič drugega ne ostaja, kot de tudi mi prav s hvaležnim srcem rečemo: „Čast Bogu!“ Te dve kratki besedi ste tako obsežni, tako popolnoma, se tako prilijčite z občutki, ki jih imeti more duša, ki je zadobila tako neizrečeno dobroto iz nebes, de se sveta maša lepši in spodobnejši skleniti ne more, kot z besedama: „Čast Bogu!“ Zakaj sveti Avgustin nas uči: De se ne more nič krajšega reči, nič bolj veselega slišati, nič bolj dostojnega misliti, nič bolj plodovitega storiti, kot je molitvica: „Čast Bogu!“

Dar takó se svete maše
Jezusu godi v spomin,
Nekervav za grehe naše
Dar je v novic Božji Sin.
Vsi zato ga zahvalimo
Za neskončno milost zdaj,
Zdaj zvestó mu vsi služimo:
On plačuje vekomaj!

Jož. Kovačič.

Pogovor od posta.

(Dalje.)

Kupec. Vaše besede so resne in terdne. Kako gospoda dobro vesta vse poiskati in porabiti, kar je pripravno človeka plašiti in zbegati; kolikor bolj se ustavljamo, tem bolj nam na pete stopata! Ni me tedaj volja, se vam še dalje ustavljati, toliko manj ker nisem bogoslovec, ter moram spoznati, da vašemu izpeljevanju in dokazom ne vem kaj zdatnega ugovoriti; tudi med nevernike, kakor pravite, bi se ne hotel zavoljo posta prištevati. Raji vam tedaj obljubim, da si zdaj to reč hočem nekoliko bolj preudariti in

premisli, naj se tudi dozdej res nisem dosti za postno zapoved menil.

Drugi kupec. Vi se tedaj hočete podati in meso za močnik zamenjati? Prav storite, kakor radi. Mene pa nikakor ni volja. Besedovati in prepirati se v verskih rečeh sicer tudi jest ne znam; to prepustim drugim, ki so bolj učeni kot jest. Meni zadostuje in mi je že samo to tehten dokaz, da postna zapoved ne more toliko imenitna reč biti in tolike veljave imeti, kakor bi nas gospoda rada prepričala, ker jih je med izobraženim svetom v resnici brez števila, ki se za post in postno zapoved nikakor ne zmejnijo, kakor so gosp. duhoven sami opomnili in jim rad poterdim. Zakaj vsi ti izobraženi, učeni in omikani gospodje in gospé, menim, vendar niso bedaki, da bi ne vedeli, pri čem da je ta reč in zakaj da tako storijo in se ne postijo. Ako bi tedaj postna zapoved res toliko veljavo imela, kakor gospoda terdita, bi se gotovo tudi med izobraženim in učenim svetom bolj v časti imela in ne tako splošno in obilno prelomovala, kakor se godi.

Več gostov. Prav, gospod! ta je pa spet dobra, — tudi mi smo enakih misel.

Stalni korar. V resnici, gospodje, tu ste jo pa dobro zadeli, to je res važen dokaz zoper postno zapoved? Dokaz ki ob enem tudi spričuje o obilni katoliški zavednosti in razumu v verskih rečeh in zadevah!?

Ker se tedaj preobilni omikani, učeni in olikani gospodje in gospé ne postijo, toraj je po vaših mislih po tem takem gotovo, da je postna zapoved malenkost in ne pomenljiva reč, ki čisto malo ali pa nič ne velja; da je toraj od cerkve dana samo za kmete in rokodelce, za priproste, neumne ljudi; da je nepokoršina do gosposke le tem, ne pa omikanim greh; da besede Kristusove, izreki sv. pisma in cerkv. učnikov le njim, ne pa učenim in olikanim veljajo; da je njim gladka, vse drugačna pot v nebesa naravnana in jih bo toraj tudi Gospod Bog po vse drugačnih vodilih in postavah sodil in plačeval, kakor pa une neumneže, ki samega sebe s postom še tarejo ter za cerkev in njene zapovedi še kaj marajo!?

Kaj ne, gospodje, vse to je gotova reč, nad katero ni dvomiti? V resnici tedaj, čemu se še postiti, čemu k spovedi in v cerkev hoditi itd.? Sej smo izobraženi in omikani, sej nisem sam, ki tako storim, sej jih je na tisoče, ki enako ravnajo, in naj si tudi jest ne vém, ne vprašam in ne preiskujem, je li to prav ali ne; sej morajo to vediti drugi, ki so bolj učeni kot jez, in ako je za nje prav, zakaj bi li za me ne bilo?!

Povejte gospodje, ali ni temu tako, ni li taki vertoglavci nauk, do kterega vas logika vašega toliko „važnega“ dokaza doslednje pripeljati mora, splošno mnenje, ki se za post, za cerkev in njene postave sploh ne zmeni?

Nikakor sicer ne rečem, da bi bili taki zaničevaveci vsi, ki se med omikane in učene štejejo, kajti obilo jih je, hvala Bogu! tudi med temi, ki v svojem ravnanju doslednji in svojih dolžnost zavedni, cerkev, svojo duhovno mater, spoštujejo in so ji pokorni. Ne terdim tudi, da bi bili vsi, ki tako in enako mislijo in govoré, bedaki, kakor pravite, velikoveč vam se poterdim, da so morebiti prav izveržni in jako izvedeni v posvetnih rečeh in raznih opravih svoje službe in svojega stanú; pri vsem pa vendar menim, da se ne motim, ako terdim, da zamorejo biti in so tudi bolj ali manj nevedni in slabo poučeni v verskih rečeh, v zadevah in nauku kat. cerkve.

Da je temu res tako, nam spričuje ravno omenjeni, toliko puhli in nepremišljeni ugovor, in ste nam priča tudi vi sami, gosp. tergovec, in vaš gosp. tovarš, ki sta ravno prej rekla in spoznala, da vama razni od cerkve zapovedani postí niso do dobrega znani, in da sploh cerkveno postno zapoved in njene razne namene malo razumeta. In kakor v eni, tako zamoreta tudi v družih verskih zadevah nevedna biti, in kakor vama, tako se godi tudi mnogim drugim.

Pa temu se ni toliko čuditi; omenil je že prej moj gospod tovarš nekoliko, kaj je temu vzrok; čuditi pa se je, da se večidel vsi, ki tako in enako mislijo in govoré, imenujejo in tudi hočejo veljati za dobre kristjane in vestne katoličane.

In ravno ta zmota, lejte, je najbolj milovanja vredna; ravno zato, ker je zmota in žalostni dokaz, da v resnici premnogim pravega spoznanja in prepričanja v verskih rečeh pomanjkuje, da pri njih ne veje duh Kristusovega nauka, ampak tisti sumljivi, tako imenovani duh časa, duh napredovanja in goljufne omike, ki se pridno in skerbno seje in razširja ter svojo modrost zajema iz raznoverstnih veri in cerkvi sovražnih in nasprotnih spisov, romanov in „Renanov“, in zlasti tudi iz brezštevilnih vsakdanjih časnikov. „Jabelko ne pade daleč od drevesa“ in „po njih sádu jih bote spoznali“, pravi Kristus (Mat. 7, 16.); ravno tako tedaj tudi omenjene spise in časnike po njih pisavcih in lastnikih. In kateri so ti? Ali katoličanje? Znabti prav bistroumni politikarji, zastran vere pa večidel brez vse vesti in vrednosti, ki tako ali pa tudi drugač pišejo, kakor namreč vejo, da jim več dobička donasa, ali pa kdo obilniši plačilo obljubi; — ali pa so izmed vaukov in naslednikov tistih očetov, ki so našega Gospoda križali, kterih žalostni posel in namen toraj zraven politike ne more drugi biti, kakor našo sv. vero in cerkev čertiti in preganjati, glas vesti in versko zavednost dušiti, ter slabe in ne-kerbne premetiti in zapeljati; — in njih priljubljeno, bolj ali manj očitno ali skrito orožje je obrekovanje, sumljivo besedovanje, laž, sleparija, podpihovanje in zasmehovanje vsega, kar je sveto in častljivo; ki od vere, od cerkve in njenih obredov, od papeža in škofov sploh le takrat govoré, kadar menijo, da imajo kaj očitati, černiti in grajati. „Se pa li bere grozdje s teruja, ali smokve z osata?“ *)

In ako k vsemu temu še pridejo toliko mozočni in vablivi in slabi izgledi, zasmehovanje in prederzo besedovanje mlačnih in slabovernih tovaršev, prirojeni napuh in hudo nagnjenje se vsemu ustavlja, kar se telesnim željam, navadam in razvadam ne prilega; kdo bi se potem še čutil, da se premnogi nedoločni in omahljivi res dajo preslepiti in zapeljati, da postanejo prostovoljno sužnji zapeljivih besed in slabih izgledov, ki jih poslušajo in posnemajo, in da dušno bolehati jamejo za strupom, ki so se ga polagoma in pogosto nevedoma po čitanju omenjenih brezvernih knjig in časnikov, ki jih še zraven tudi s svojim lastnim denarjem podpirajo in drago plačujejo, tem bolj navzeli, kolikor bolj jim merzi in kolikor manj jim je mar si tudi kako podučljivo versko knjigo omisliti in brati, in se s kakim dobro katoliškim časnikom soznaniti.

Tako se tedaj zgodi, da vera bolj in bolj peša, da luč pravega spoznanja ugasnuje in duhovno oko postane temno, dokler človek zadnjič ne pride do tod, da v verski zadevi ni ne krop ne voda.

In to je silno žalosten stan, ne samo, ker iz sv. pisma vemo, da bo Gospod take „pljunil iz svojih ust“ (skriv. raz. 3, 16.), ampak tudi zavoljo tega, ker od verske in duhovne mlačnosti in merzloti ne daleč in je gladka in polzka pot naravnana do brezbožnosti in nevere, ktera spet, kakor žalostna skušnja uči, pogosto prežalostni sad obrodi: nezvestoba, tatvino, goljufjo, dvojoj, nesrečne zakone, obupnost, samomorstvo, od česar dandanašnji tako pogosto beremo in slišimo, da se Bogu usmili! Konec nast.

Pijančeva smert.

Vzemi goljufivi kozarec v roke, vpri svoje oči na nasledke, pa pij, ali — groza naj te obhaja! — Beli na verhu plavajoči biseri, kaj češ? — sej so le solze tvoje žene. — Pij! ... Ti si srečo svojega življenja vtopil! —

*) Mat. 7, 16. Prim. Hirtenbrf. J. O. Rauscher 12. febr. 1865. Beilg. Ostr. Volksf. Nr. 11.

Tako, tako...; zdaj pa popadi vnovič nesrečni kozarec!.. Rudeče kapljice? — Sej so le kri tvojih zanemarjenih in razstradanih otrok! — Pij! pij! Hitro grozovitni kozarec nalij! — Zakaj medliš? — Kaj vidiš? — Kaj tu na verhu plava? — To so pač le sivi lasje tvojih staršev. — Ti si jih žulil, osivil, pogreznil. — Naprej! naprej! Pij! — Piti moraš, sej si nimaš drugega izvoliti. — Žene te navada, dervi te sila; kozarec, kterega primeš, zdaj ni več kozarec nagiba, ampak kozarec strasti, ni več kozarec veselja, ampak pisker muk je; ni več kozarec oslepljenja, ampak kozarec besnosti, brezuma je! Šlo je veselje, — ostalo pa terpljenje! —

Nekega lepega poletnega večera sem bil poklican k bolniku. Stara ženka je bila po-me prišla, ter prosila me, naj berž grem, ker je nekdo zelo bolan.

„O gospod!“ mi je rekla, „moj sosed, gospod Simon, je svojega sina v persi z nožem sunil, bojim se, da bo mogel umreti. Prosim visoko častiti gospod, pridite prej ko vam je moč.“ Zapišem naglo številko, kje stanuje in bolnika priporočim božji milosti, — in predno je bilo pet minut, sem bil že na potu k bolnemu. Ker pa nisem imel dosti znanja v tem oddelku londonskega mesta, sem zašel; dolgo tavavši nazadnje vprašam dva dimnikarja, kje je dvor ta in ta.

„Dvora onéga ne morete zgrešiti“, mi reče prvi; „pojdlite prvo na desno, v tretjih ulicah na levo, in pri družih zopet na desno.“

„Moj dobri prijatelj“, mu odgovorim, „jaz grem k nekemu bolniku, pravo pot sem zgubil, ko bi mi vi sami pot pokazali, bi mi prav postregli.“

„Dvor N“? prša starejši dimnikar, „kaka številka, gospod“? Povem številko, in reče proti mlajšemu: „To je mladi Simon, kteremu je oče nož v persi zabodel.“

„Dobro, Jaka.“ „Če se manj govori, manj je treba popravljeni, to je moje vodilo; — gospod jaz grem z vami.“

Krepko in terdno je stopal pred menoj in žvižgal ročno neko okroglico. Stopim v ozko ulico, na voglu je ponosno in gizdavo stala žganarija, zidana v korinškem slogu. Velike oglašene okna, okoli njih bronasto omrežje, oboknice pa iz francoske mahagovine, vse to se je slabo vjemalo s soparico, ki je puhtela iz žganjarije v človeka. Cesta je dolga pa ozka. Hiše so slabe, le močni tramovi jih podpirajo, da se ne posipajo. Solnčni žarki ne pridejo do tal v ti revni ulici. Ozračje je bilo napolnjeno z zagatnim naduhom, ki je puhtel iz dveh barivnic; v prvi se je peklo mačje meso, v drugi pa ribe. Po ulicah je mergolelo umazanih otrok in pri mnogih se je vidilo, da so slabo odgojeni in bi djal, že postarani zavoljo nereda in pomanjkanja. Zastoj sem se okoli oziral, da bi le enega najdel, kterega zunanost bi bila razodevala nedolžno in nepopačeno serce. Otroci, kteri komaj še govoré, preklinjajo in razsajajo, da je joj, in kakor bi ne bilo Boga, kteri pregreho sodi in kaznuje. Deklice, kterim se je na obrazu bralo, da so še nepopačene, se oblačijo v naj gersi in ostudniši cape. Stare žene, kterim sivi lasje naznanjajo, da bo treba skoraj umreti, se vlačijo pijane brez moči semtertje, se med seboj z naj gersimi pridevki in strašnim preklinjevanjem pozdravljaje; druge spet se bijejo s pestmi po glavi, da je groza.

Dva moža kinkata proti revni žganjariji. Mlada vsa raztergana žena, kteri se je na obrazu vidilo, da lakot terpi, gre za njima z revnim, omedlenim dojenčekom in hoče enega odverniti. Je bil ne mara nje mož? — Ne; ni bil! —

„Pojdi domu, Janez; ne zapravljaj mi danes več; danes sem še teš, o kako lakoto moram terpeti. Janez, Janez — pojdi domú!“

„Spravi se mi v pekel! Ti...!“ zarenči grozovitnež, jezno stegne roko, jo vdari na levo sence tako močno, da se koj na tla zgrudi. Na enkrat je prepira konec; neke žene pritekó k revni, jo vzdignejo in nesó v neko

bližnjo sobo. Časa nisem imel dalje te reči gledati, temuč hitel sem tje, kamor sem bil poklican. Spremljavec moj me pelje dalje, in kmalo sva bila pri hiši, v kateri je bolnik ležal. Stopam po stopnicah precej dolgo, ker bolnik je bil v tretjem nadstropju. Deržaji pri stopnicah so bili večidel odtergani, gotovo so jih bili ubožni ljudje pokurili. Pred vratmi bolnikovimi so stale irske žene, ktere so vedno pripravljene svojemu bližnjemu pomagati, posebno pa bolniku. Prijazno in serčno so me pozdravile; — katoliškega duhovna vedno radi in prijazno pozdravljajo. Poterkam na vrata in stopim noter. Oh, žalosten pogled! Blizo okna je bila postelja, na kateri je ležal mlad človek in materine roke so ga podpirale, da je slonel. Berhki mladenček je imel persi odgernjene in vidila se mu je rana globoka, ktero mu je bil vsekal neu-miljeni oče. Še nikoli nisem vidil mladenca, da bi bil tako enakomerno rasti in bi imel tako moč. Rana je bila zelo nevarna; za tega delj je bil kakor merlič, kteri že umira, in po mučnem opraviilu ranocelnikem je bil v medlevice padel. Podoben je bil mlademu borivcu, kteri je premagan v jezdišu. Ranocelnik si je prizadeval ga nekoliko k zavednosti pripraviti.

Žalostno so mu ustnice utripale; zdihuje, odpira temne oči, poprašuje s slabim glasom: „Mati, kje sem? Kaj se mi je pripetilo“? Ranocelnik pravi dobri ženi: „Skerbite, da bo pri miru, če ne, ne morem vam potok tega biti, kar se utegne potem zgoditi.“ Moramo ga v bolnišnico spraviti. Jaz pojdem naprej in bom voz pripravil, da ga popeljemo. Mignem ranocelniku in stopiva nekoliko v drugo sobo, ga poprašam prav na tihó, da nobeden pričujočih slišal ni: „Ali je nevarno“? Ranocelnik pravi: „Nevarno sicer ni, pa morebiti vnetje pritisne in potem ne vém, kako se bo izšlo.“ Ranocelnik se priporoči in odide. Mati je sina na mehko posteljo položila in belo rutico čez njega raztegnila zavoljo sitnih muh. Jaz sedem k bolniku in pogledujem po stanovanji. Soba je bila prostorna in čedna, akoravno slabo poslopje. Steno so kinčale lepe podobe in križ iz malca. Pogledujem mater. Na obrazu se ji je vidilo, da ji je strašno težko pri srcu, roke je k molitvi sklenila in milo pogleduje na svojo revno zelo ranjeno dete. Gosto ji zalivajo solze oči. Z obraza se je svetila ljubezen in materna skerb do bolnega sina. Če ktere matere molitev kaj premore, sem si mislil, bo gotovo te matere molitev dosegla, da ozdravi sin. — Ko sem te prigodke na tihem premišljeval (ker upal si nisem bolnika iz mirnega spanja buditi), se zelo prestrašim, začuvši glasev jok s kletvijo vred. Poslušam bolj na tanko in stopam bližej. Pa, o groza! oče se joka — in kolne, da me je bilo strah. Pijan je bil. Bil je mož terdne in velike postave, pri mizi sedeč z životom na mizo naslonjen je glavo na roke operl, v kterih je stiskal zmečkani klobuk. Močni život se mu je včasih tako stresel, da so steklenice rožljale, ki so po peči stale. Stopim bližej in ga potipljem na ramé ter tihó povem, da naj saj zavoljo bolnika pri miru bo. Nejevoljno me pogleda in od sebe sune, vpre temne oči v mé in pravi s hripavim glasom: Oh! jaz sam sem ga umoril; zato bom na vislicah visel. Se mi že prav godi.“ Prežalostna mati se priplazi prav tihó do naji, oklene svojega moža z rokami, in jame milo, milo jokati. Tudi mož se zjoka; dolgo besedice ne čerhneta. Kar na enkrat se zasliši glas iz bolniške postelje; ko bi trenil bila je mati pri postelji in streže revežu. Tudi oče vstane in kima proti postelji. Oči ima vedno vperte na bolnega, obervi se mu tresejo. Bil je velikanske postave. Obraz je bil prav lep, oči s kervjo zasčdene, lica zabuhle, pepelnaste ustnice. Vse to ga je izdajalo, da je pijanec. Bil je živa podoba obupanja. Kes in dušne britkosti so ga bile spametvale. Vidilo se mu je na vsakem delu telesa, da bi rad veseljni svet dal, ko bi bilo mogoče storjeno nestorjeno narediti. „Oče“, ječi bolni, „oče, pridite vender k meni!“ Oče gre k postelji, kolena se mu tresejo, pade na tla in si pokrije obraz z rjuho. „Oče“, pravi ranjeni,

„ne žalujte tako zelo, sej ni take velike nevarnosti; sej se bom še ozdravil; ne užalujte se zato; — vem da mi niste hotli nič hudega storiti; to se je le primerilo in vsega tega je kriva le pijanost.“ Stari Simon (oče) zdihuje in pravi: „O prekleta pijača — ta me je morivca storila!“ Mati spregovori: Ljubi Viljem! serce mojega serca! Bog se te usmili in ljuba Mati nebeška naj prosi za te.“

(Dalje nast.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Grad „pod Turnom“ pri Ljubljani, kar „Triglav“ obsirniši popisuje, je ljubljansko mesto za 72,000 gl. kupilo od svetlega cesarja. K temu so mil. škof prečastitljivi gospod Jernej Vidmar 1000 gl. podarili. 22,000 je bilo precej izplačanih, družih 50,000 se bode izplačevalo v 5 letih po 10,000 na leto. Hranilnica je 22,000 gl. za eno leto v ta namen mestu posodila. Mestnemu odboru z županom na čelu, prevz. gospodu deželnemu poglavarju baronu Šlojsniku, dvornemu svetovavcu in vodju ces. zakladnih posestev gosp. D. Seiffert-u id. gre hvala, da se je kupčija dognala v prid ljubljanskemu mestu. — Ker bo pa plačevalo mesto, torej je vprašanje, kako namérja srenjsko svetovavstvo ta grad s posestvi vred mestu v korist obrniti? Gorica in Terst v enacih zadevah s svojimi dobrotnimi napravami bi utegnili tudi Ljubljani kako iskrico uterniti. Iz tega se bo resilo drugo vprašanje: kako se bode ta grad nadalje imenoval? — 20. oktobra so na prošnjo mestnjanstva prečastitljivi stolni prošt gosp. Anton Kos imeli ob 10. veliko slovesno sv. mašo. Ljubljansko mesto je ta dan tudi sicer veselo obhajalo v nádi boljših časov, za ktere je zarija posijala. Bog daj, da bi za njó prisvetilo rumeno solnce! — Presvitli cesar so neki dovolili, da se Novomesto (Neustadt in Unterkrain) posihmal imenuje Rudolfovo (mesto) (Rudolfswerth — wörd, t. j., berdo) ali Berdo. Dolenca ta prememba ne bo motila, ker poslej kakor doslej poreče: Grem v Mesto (majsto), sem bil v Mestu (t. j. Rudolfovem) itd.

Iz Ljubljane. Prepogostne učiteljske premembe učencem sploh niso koristne in celó za starše bi bilo dobro, da bi vsaj nekoliko poznali možé, katerim pošiljajo svoje sinove v poduk. Za gimnazijo je letos še dovoljenih šestero vstriečnih razredov; pa morebiti še teh vseh treba ne bo. Prihodnje leto se ima neki ta reč še bolj zmanjšati ter vravnati. Izmed dosedanjih gimnazijskih gg. učencikov je prestopil dr. M. Vrečko na dunajsko akad. gimnazijo, in namesti njega pride na ljubljansko dr. Jakob Rumpf iz Gradca na Štajerskem, ki je bil dozdej v Hermannstadtu. Lani bolehavni gosp. B. Knapp nastopi letos svojo službo spet; namestni učenik g. J. Žonta pa se je podal na Dunaj, da doverši svoje nauke. Gg. J. Nassl pa A. Heinrich sta službo si menjala tako, da je ta prišel v Ljubljano, uni pa se preselil v Opavo (Troppau). Ali sta nova gospoda zmožna slovenskega jezika, tega ne vemo; tega pa smo si svesti, da se vsaj v spodnje razrede ne devajo učitelji, kateri ne razumejo naših slovenskih učencev, in učenci njih dobro ne; ker taki — kako morejo z njimi prav in koristno ravnati?

Iz Gorenškega, 6. vinot. (Dalje.) — Po tolikih skerbéh, po tolikih vročih dnevih nad staro Loko zlato jutro roženkanske sabote posije. Z zapovedanim postom se je cela fara ta dan pripravljala na slovesni visoki praznik naslednje nedelje. Ako si se sprehajal v saboto po ulicah staroloških, vidil si postavljati slavoloke, mlaje in drevesa, ki naj bi s svojo zelenjavo, mnogo barvnimi vencí, trakmi in drugim kinčem, kakor tudi s primernimi napisi slavili prihod našega milostljivega prečastitega višega pastirja. — Zlasti pa je nova cerkev in njena neposrednja okolica človeka takorekoč siloma k sebi vabila. Namesti drugod navadnega zidú krog pokopališča si vidil tukaj kaj vkusno napravljeno novo le-

seno ograjo, podpirano od enako-mérno narazen postavljenih, s svitlim cinkom pokritih stebrov, — res pravi vertec božji, na ktereга se bodo vsejavale trupla umerlih, da dozore po dolgem mirnem spanji, ter pricvetó sodnji dan iz grobov v večni spomladni obleki izvoljenih božjih. — Nad pokopališnem vhodom se je vzdigoval slavolok s primernim napisom. Cerkev so obdajali okrog in okrog visoki mlaji, nosivši pod svojimi košatimi verhovi zeleni venec, ki je segel od mlaja do mlaja, ter opasoval celo velikansko svetišče. Zlasti pa se je odlikovala sprednja cerkvena stran, ki je imela poleg mnogoverstnega kinča nad trojnim vhodom tudi na belo tančico pripeti, iz velikih venčastih čerk napravljene napis:

GLEJ HIŠA BOŽJA.

Nič manj se ni skazoval tudi sprelepi, krog in krog mlajev in vencev ter raznih pisanih trakov in lepoticij obdani in opasani šotor, ki je bil postavljen kraj pokopališča proti duhovski hiši, in je imel častni namen svetinje sprejeti. — Dozdevalo se je človeku, da iz vseh teh naprav duhti vonjava pob-žnega veselja; spričevalo je pa tudi ob enem, da je bilo zadnje dni mnogo mnogo rok marljivih, ter so pripravljale svoji novi materi-cerkvi ves mogoči kinč, ter spletale ji za njen naj častniši dan sprelepi nevestni venec. Nad vsimi temi pripravami pa je ponosno gospodoval visoki cerkveni stolp s svojimi manjšimi čveterimi tovarši, raz katerih čveteri angeli s svojimi trombami tako rekoč čujejo nad osrečeno staro Loko, ter gledajo na vse štiri kraje sveta. Pa tudi ostali mali stolpiči (katerim bizantinski zlog pri svojih stavbah toliko prostorov dovoli, in ki tudi zunanje obzidja starološke cerkve v obilnem številu kinčajo), kakor tudi visoki verhunc kupeljne svetilnice, vse to je, bi djal, glasno klicalo: „Venite, adoremus!“ Pridite, molimo Boga v Njegovem novem zalem svetišču!

V obličju tolikih lepotij, katerih smo dozdej omerili, se je približala popoldanska četerta ura, o kateri so bile slovesne večernice in litanije z blagoslovoma. Koj za tim se je presveto Rešnje Telo med ubranim zvonjenjem in petjem v častitljivi procesiji, pospremljevano od kakih 12 gg. duhovnikov in bogoslovcev, preneslo v bližnjo Marijino kapelico sredi vasi, kateri lični hramček je bil tudi med zidanjem cerkve presvetemu Zakramentu začasni dom. Vernivši od kapelice se zdajci podá visoko častitljiva duhovšina v duhovsko hišo, kjer so bile shranjene svetinje ssv. mučencev: Benedikta, Purpurata in Inocencije, katere so bili preteklo sredo Njih milost, naš preljubljeni in prepoštovani gospod knezoškof Jernej za novo Prifarsko cerkev sami nalaš iz Ljubljane pripeljali. — In zopet se zvonovi veličastno oglasijo, v slovesni procesiji so bile zdaj svetinje v pripravljene šotor prenesene. Koj za tim je opravljala zbrana duhovšina pred svetinjami veličastni spev: „officium de martyribus“, kar je terpelo do terde noči. Ljudstva je bilo obilno nazočega, in kakor je med pobožnimi Slovenci sploh navadno, so tudi tukaj osrečeni farmani in sosedje Ločani vso božjo noč prečuli pri svetinjah v krasnem šotoru, ter z veselím petjem in gorečimi molitvami povelicevali Boga in presrečne mučence, katerih ssv. ostankom je bila namenjena prekrasna nova cerkev postati prihodnje novo veličastno domovje. V naj lepšem redu so se opravljale nočne pobožnosti, vse je bilo nekako zamaknjeno v globoke premišljevanja, ter radovalo se v duhu verlega naslednjega jutra in dneva. In zazorel je poslednjič dan, pozdravljen od vsega, s čimur katoliška cerkev in zlasti pobožni Slovenci obhajajo svoje visoke praznike. Dalječ na daljavo in širjavo je odmevalo vbranih zvonov priterkovanje in streljačjih možnarjev ponosno-odmevajoči grom. Jasno nebo se je kakor veličastni baldakin razpenjalo v visokem višnjem oboku nad krasno, od matere narave same z njenimi lepoticijami tako bogato obdarovano okolico, ter vsipalo nad njó juternih solčnih žarkov zlativne bisere. Okoli pol osmih se pripeljejo milostljivi knezoškof, sprejeti in pozdravljeni od vsih strani tako iskreno, kakor edino le serčno vdani Slo-

venci svoje višje pastirje sprejemajo. Kakor povsod pri enakih prilikah, je tudi tukaj pokanje možnarjev, še bolj pa slovesno zvonjenje od vsih bližnjih in daljnih cerkvá tako globoko segalo v serca, da je marsikaka skrita in tudi očitna radostna solzica blisketala v očeh zbranih ljudskih trum. Ob 8. uri so se pričeli slovesni posvečevalni sv. obredi, pričeni z blagoslovljenjem vode v svetinjskem šotoru, za tim navadni obhodi krog cerkve in potem opravila v cerkvi. Okoli štirideset vv. čč. gg. duhovnikov in bogoslovcev se je bilo zbralo krog svojega ljubljenejšega višjega pastirja, biti jim na službo, ter povelečevati s svojo nazočnostjo in ubranim petjem sv. opravil visoko skrivnostni pomen. Po slovesnem obhodu s svetinjami krog cerkve so stopili zdaj visokočiščani in med svojimi rojaki in sploh Slovenci kakor izverstni cerkveni govornik dobro znani ljubljanski kanonik in infulirani stolni dekan v. č. g. dr. J. Z. Pogačar na leco, ki je bila zunaj cerkve napravljena, ter pričnó s svojim serca topivnim glasom govoriti neštevilni zbrani množici o nekdanji slabotni stari cerkvi, o britkih čutilih, s katerimi so se farmani od nje poslovljali, iz katere razvalin pa se je vzdignilo prekrasno svetišče, ktero zdaj pred nami stoji in je namenjeno, danes prejeti iz rok slavnega knezoškofa zadnji kinč, namreč slovesnega posvečevanja zalo krono. Govorili so dalje, kako naj tudi postavljajo farmani v svojih sercih in s svojim lepim življenjem Gospodu še drugi duhovni tempelj, ki naj bo vsim v ta lepi kraj dohajočim v spodbudo, njim samim pa v naj večji dušni prid ter v zasluženje za nevenljivi večni rajski venec. Blagrovani so farmane, ker so srečo dosegli ter zidali novo cerkev, med tem ko drugej, akoravno imajo že dovolj priprav, jim kaj takega doseči vendar ni dano. Spodbudovali so slednjíc nazoče, naj pomagajo še po moči k konečnemu zgotavljenju notranje cerkvene oprave, zagotovivši jih, da za cerkev izdano je dobro naloženo, kajti dobro je, Boga za plačnika imeti itd. — Po pridigi se je zdaj tudi ljudstvu odperlo novo svetišče, in nasledovali so ostali sv. obredi. Čudili smo se, da je cerkev zamogla toliko ljudstva v se sprejeti, zakaj mislili smo, da saj polovico jih bo moglo azunaj ostati, in vendar so z malo izjemo vsi dobili svojo mestice v notranjih prostorih. — Še le okoli pol ene popoldan se je pričela slovesna pontifikalna sv. maša, pri kateri so se razlegali raz kora poleg pobožnega slovenskega petja tudi vbrani glasovi novih velikanskih orgel in spremljajoče godbe. Zlasti pa so med darovanjem pevci ljubljanske čitavnice tako preizverstno slovensko peli, da je kar vse čudenja stermelo po cerkvi. Pač, ti jo pa res verlo znajo, ti! — Še le okoli poldveh je bila slovesnost s tim končana, da so bili sv. Zakramenti v sprelepi procesiji iz Marijne kapelice nazaj v novo posvečeno cerkev preneseni. (Konec nast.)

Iz Ruš. 24. vinot. * V nedeljo, 15. vinot., so obhajali v tukajšnji staroslavni romarski cerkvi svojo sekundicijo farmešter v pokoju prečast. gosp. Janez Godina. Rojeni so bili 27. mal. travna l. 1785 pri sv. Jurju na Šavnici, — za mešnika posvečeni 21. kimovca 1815. Že l. 1828 so nastopili tukaj kakor župnik svojo pastirsko službo, v kateri so blizo 30 let živeli v miru in lepi ednosti s svojimi farmani. Zato se niso ločili še tudi po odstopu od svoje službe od svojih ovčic, med katerimi zdaj že 37. leto kakor mnogoskušeni svetovavec bivajo. Farmani so radostni se poprijeli te priložnosti ter so pokazali serčno ljubezen. Akoravno je bilo vreme neugodno, se je vendar zbralo veliko duhovnikov od blizo in daleč, da počaste svojega prijatelja, kakor tudi obilno ljudstva, kteremu so kratko pa temeljito v svoji rojstni fari razložili pomen slovesnosti za zlatomešnika in farmane mil. g. častni kanonik Marko Glazer, župnik pri sv. Petru pri Mariboru. Po dokončani slovesnosti v cerkvi se je novo veselje začelo v duhovski hiši. Vse se je veselilo, ko so do solz ginjenemu jubilanu mnogočastiti dekan hočki gospod dr. Murko izročili ško-

fijsko določilo, po katerem so izvoljeni za duhovskega svetovavca. Le ena žalost je kalila občno veselje. Pridna deklica Jozefa Glazer, hči poštenega kovača Jožefa Glazer-a, — prava nevesta Kristusova, ki je omenjenemu jubilanu kakor družica še na predvečer v deviškem veselju venec splekala, — je ta den okoli poldne v Gospodu zaspala, tako da je potem ujo venčal venec, kterega je bila zlatomešniku namenila. V nedeljo jutro že se je slabo počutila, da ni mogla se vdeležiti cerkvene slovesnosti, čedalje huje je prihajalo, — pošle po spovednika in lepo previdena s sv. popotnico zaspí v naročji svoje matere. Da je bila ne le od svoje žlahte, ampak od vsih ki so jo poznali, mnogo spoštovana, je dokaz občno žalovanje in britke solze, posebno pa njenih tovaršic. Po naključbi, bi rekel, se je zgodilo, da se je pri pogrebu v torek potem zbralo 10 duhovnikov in veliko ljudi, in vrnila se nam je misel, kakor bi hotel usmiljeni Odrašenik svojo zvesto nevesto še slednjokrat povikšati pred svetom, pred kterim se je vsikdar poniževala. Hudo bolenje v želodcu, zavolj kterega je večkrat močno, akoravno vselej voljno terpela, jo je naglo končalo. Zaupamo, da se zdaj pri Jezusu veseli, kteremu je celo življenje zvesto služila. Mi si pa prihranimo življenjepis te 19letne deklice, terdno prepričani da bo njeno življenje, ki je polno mikavnih čertic iz duhovnega vertiča, novi zbudivni izgled za vse, ki pošteno pred svetom in dopadljivo pred Bogom živeti želijo. R. I. P.

Od sv. Petra pri Mariboru, 22. oktob. (Blagoslov novih zvonov; zlata poroka.) Dolgo serčno zaželeni den nam je bil dnešni; dobili smo za gorsko cerkvo Matere Božje dva nova zvana. Kdor pozná moč, ktero ima zvonilo v sv. kat. cerkvi pri raznih priložnostih, — nam ne bo zameril, ako rečemo: da smo zvonov nedoučakljivi bili. Akoravno je v farni cerkvi zvonilo bilo popolnoma, smo vendar pri Marijni cerkvi „na Gori“ še zmiraj pogrešali posebno enega zvana, ki nam je pred 3 me-ci poknil. Včeraj so nam jih tedaj pripeljali z vsim tri; eden je za neko kapelo lemšaške fare, kterega so pa zavolj zeguovanja semkaj pripeljali. Že od daleč smo jih pozdravljali z možnarji in s stolpov je veselo zvonjenje nam misel vsilovalo, kakor bi stareji zvonovi klicali svoje tovarše, in do solz nas je to genilo. Denes pa smo jih v slovesni procesiji od farne cerkve spremljali na Goro. Mladenci so nesli naprej 2 centa težki zvon, — deklice v deviški opravi manjšega, ki je tehtal le 60 liber; naj večega izmed treh, 9 centov teže, pa je vozil njegov darovnik na svojem vozu s 4 volmi. Lepo in veličastno zares je bilo viditi dolgo procesijo. Posvetili so nam pa zvone potem na Gori škofov namestnik mil. gosp. stol. dekan Mih. Pikel. Blagoslovljevanje zvonov ima po vseh svojih obredih kaj posebnega, častitljivega. Ker je to tako redko na deželi (tukaj blizo že dolgo kaj takega ne pomnijo), zato se je tudi obilno ljudstva zbralo od vsih krajev, toliko bolj, ker imeli smo tudi drugo veselo slovesnost. Jan. Golob, pošten kmet na Vodolah, tukajšnje fare, in njegova žena Kunigunda sta obhajala zlato poroko. Zaročili so nji-dva mil. gosp. stolni dekan sami, ter blizo te-le besede govorili: Častitljiva zaročnika! Pred več kakor 50 leti sta vidva l. 1814 v god sv. Valentina tukaj v tej cerkvi gorske matere Božje pred Bogom sv. zakon sklenila. Zaročili so bili vaji čast. g. Andrej Kronabethvogel. Obljubila sta si takrat po trikratnem poterjenji ljubezen in zvestobo za celo življenje, ter si podala v to znamenje blagoslovljene perstane in svoje roke. Zaročnik vajni, kakor tudi druge priče vajnih takratnih oblub so že davno v večnosti. Le ena priča vama tudi še dnes kakor takrat na strani stoji, namreč vajni družnik (drug) in Boga hvali kakor 85letni starček. Za 50letni blagoslov Božji in za srečno starost, ktero sta ućakala, kakor se spodobi, Bogu ponižno se zahvalit, sta dnes semkaj prišla, pa tudi Božjih dobrot za naprej še obilno si sprosit, ter ponovit pred trojedinim Bogom svoje zakonske oblube itd. Potem so po obredniku zlato

poroko opravili. Bilo je res veliko veselje za zaročnika, — njuno žlahto, in posebna čast za celo faro.

Po dokončani zlati poroki so zaročnika pozdravili domači gosp. župnik, mil. kanonik Marko Glazer. Razložili so tudi pomen blagoslovljenih zvonov, da so: 1. k Božji časti, 2. nam pa v tolažbo in zveličanje. Omenili so dalje tudi razne glase zvonov: da imajo žalosten glas, vesel glas, usmiljen glas (za verne duše) itd. Zopet so se obrnili do jubilatov in njih opominjali k dolžni zahvali. Tri reči so tej hiši poseben blagoslov Božji prinesle, so djali, vzemite si izgled vi zakonski: 1. Sveto vero sta ohranila stanovitno. 2. Svoje otroke skerbno v Božjem strahu odgojila; domačo pobožnost sveto oskerbovala. 3. Da sta tudi ubogim vsikdar rada delila in za Božjo čast od svojega premoženja obilno storila. — Prelep dokaz vajne darežljivosti za Božjo čast je novi zvon (veči), kterega sta sama s svojim edinim še živečim sinom dnes v zahvalo Mariji v čast izročila! Naj budi vsikdar k pobožnosti in naj vama se za slavo -recen pot zapoje. Srednji zvon je daroval drug sam, od kterega so tudi govorili. — Ne morem vsega, kakor bi rad, popisati, — le toliko še omenim, — da v resnici lep izgled celi fari je hiša teh zakonskih, — kateri, akoravno njih je Bog obilno obdaril, se vendar ne prevzamejo, ampak so lep izgled ponižnosti kerš. celi fari, in kateri dobro vedo, da nič seboj nesli ne bomo enkrat, in da le dobre dela so naši nar. boljši prijatelji in zagovorniki pri Bogu. H koncu še omenim, da veselo je bilo viditi 75letnega moža in njegovo 74letno ženo še éversto in krepko, bolj kot je marsikter z 20 ali 30 leti. Naj nju Bog in Gorska Mati Božja še dolgo ohrani v svoji sv. milosti! — Zvonove nam je pa vtil Jan. Dencel v Mariboru.

Iz Maribora. † Marsikaj se po svetu godi, za kar se lahko misljeni ali kratkovidni ljudje ne menijo, ali pa le naravnim vzrokom pripisujejo; le malokdo gleda na Njega, v čigar roki je vesoljni svet, na Boga, ki vse vlada in ohranjuje, brez čigar volje po besedah Kristusovih še vrabelj ne pade na zemljo. — Tako se je očitno vidila roka Božja v žalostnem dogodku, ki se je priménil tukaj v nedeljo, 15. vinot., ob enem praznik posvečevanja cerkva. Pri novem mostu železničnem čez Dravo so mogli tesarji na povelje nekega hudournika ta sveti dan delati, ker grozil se jim je, če nečejo, da jih tudi v ponedeljek na delo ne vzame. In kaj se zgodi? Šest možakov stoji na odru, ter hočejo odmakniti železno stezico, po kterej se gradivo za stavbe dovažajo, češ, naj bi se zidarjem pri mostnem stebru za ponedeljek prostor napravil; in pri tej priči, ko se vsi napanjajo, se utergajo lanci, na kterih je bil oder pripét, in vsih 6 možev pade tik mostnega stebra s sežnjev globoko doli, kjer kamenje za zidanje in lesenina križem leži. Eden pri ti priči mertev obléži, ker glava se mu je bila naravno razklala; drugi si križ ulomi, da v strašnih bolečinah sirotej še zdaj ječi; ostali razun enega, ki je bil med mostnimi bruni padajoč obtical, so več ali manj hudo poškodvani. Vsih še živih nesrečnežev, kakor tudi drugih ljudi, ki nimajo kosmate vesti, je pričevanje enoglasno, da je tukaj — roka Božja, ker je vendar le preveč, kar ti železniški prevzetnjaki počenjajo. Pa prederznosti še ni konec. Mislil bi človek, da je ta prežalostna dogodba predstojništvo pri železnici vendar zmoodrila, da ne sili več ubozih ljudi ob nedeljah delati. Ali temu ni tako. Že nedeljo potem so zopet nekteri možaki pri mostu delali, drugi pa brune vozili in premetovali, kakor ob delavnikih. In to se počenja že nektere léta tako: shrambe in poslopja po kolodvoru so delali in popravljali o nedeljah in praznikih, kakor tudi po tovarnah rokodelci delati morajo, bodi si nedelja ali delavnik. — Tako zaničuje predstojništvo pri železnici sredi katoliškega sveta eno naj pglavitnijih zapoved božjih, pa ne da bi se oskrnjavecem nedelje nasproti stopilo! Naj bolj žalostno je pa to, da ti telesni in dušni nasilniki vest ubozih de-

lavcev tako neusmiljeno tlačijo; kajti večina rokodelcev le primorana ob nedeljah in praznikih dela, ako noče po daljnem svetu si kruha iskat iti. —

Zatorej se očitno obrnemo do tistih, kterim je skerb za dušo, kakor tudi za Božjo čast izročena, ter v imenu ubozih rokodelcev priserčno prosimo: naj se že enkrat oglasijo, da bode tega novega nasilstva konec; sej še niso državne postave za stran posvečevanja nedelj in praznikov preklicane; pravice iskati pa tudi nikomur prepovedano ni.

Iz Gradca štajerskega, 17. vinot. (Iz prijat. pisma.) Naj kaj omenim o življenji na graškem vseučilišu. 16. t. m. v ponedeljek smo kolegije pričeli, do tega časa pa smo praznovali. 2. vinotoka je bila velika sv. maša z „Veni sancte Spiritus“ (poklicom sv. Duha) in sedanji „rector magnificus“ Šmit je v lastni osebi skazoval (predstavljal) v cerkvi celi senat in sploh vseučiliše. Med 28. kim. in 15. vinot. smo pa naše „indekse lectionum“ napolnovali in podpisovali. Vzel sem za prvo polletje 13 ur; poslušam praktično filozofijo 5, zgodovino 4 ure, praktične pogovore o zgodovini 2 uri, in razlaganje pesmi o Nibelungih 2 uri. Kar mi je pri tem naj bolj všeč, je to, da imajo vsi kaj namazane jezike; tako jim gré gladko, kakor bi rezal. Praktično filozofijo razlaga prof. Nahlovski, precej prileten mož, zlo prijaznega obraza, pa globokega uma, in kar se iz zglede razviditi dá, ktere navaja, je iz stare dobre šole. Zgodovino razlaga prof. Weiss; prav mično tvarino si je zvolil: od prve križarske vojske do najdenja Amerike. V prvo sem ga včeraj čul; govoril je karakteristično papeža Gregorja VII; z dušo in telesom mora človek poslušati lepo besedo, pa še lepši in zanimivši tvarino. Radoveden sem, kako bomo praktično se vadili v petek in v saboto, ker ta dneva sta za to v vsakem tednu odmenjena. Na „černi tabli“ smo danes tudi sledeče brali: „Vsim domoljubom c. k. graškega vseučiliša!“ Naj se zberó slovenski dijaki v sredo pri „Levu“, da se osnova Slovenija.“ Kakor se iz tega razvidi, menijo društvo napraviti, po zgledu družih, kakor so: Germania, Teutonia, Stiria itd.

Od Soče, 13. vinot. Dve nesreči, predraga Danica, ste se te dni pri nas pripetile; ena žalostnejša od druge. Une dni smo našli ne daleč pod Kanalom človeka, ki je bil pod cesto padel, ktera derži skoz in skoz poleg Soče proti Gorici; imel je razbito glavo. Nič se ne vé, koliko časa da je v tem stanu ležal; kri je bila okoli njega že suha; znamnje, da je že dolgo tako brez pomoči ležal. Ker se ni več zavedel, so ga samo v sveto olje djali. Kmalu potem je umrl. O vzroku njegove nesreče se ni nič natančnega izvedilo. Nekteri sodijo (ali krivo, Bog vé), da novo vino ga je omamilo. *) Toda „de mortuis nil nisi bene.“ Zapustil je revež ubogo vdovo z nekterimi otroci; naj se jih mili Bog usmili. — Druga novica je še žalostnejša, ki kaže, da semertje se pač prav sirovo ljudstvo še nahaja. Dva že odrastla pastirja namreč v gorah, sta deset let starega dečka na paši tako razdelala in oklestila, da je v osmih dneh umrl. Oba hudobneža sta pa že v rokah pozemeljske pravice. Kaj se bo z njima godilo, bomo kmalo izvedili. Da je deček dobro pri Bogu shranjen, tega so nadjamo.

Iz Tersta. Katoliško življenje v slavnem terzaškem mestu se pod sedanjem mil. škofom dr. Jernejem Legatom prav veselo razcvéta, akoravno so sedanje okolišine sploh po svetu malo prijazne katoliški Cerkvi. V malo letih jo čisto na novo zidanih več katoliških cerkev, napravljene so nove duhovnije, dobrotne naprave v prid terpečega človeštva ponosno stojé kakor veličanske grajšine med drugimi poslopji. Kar je sicer toliko slavno mesto pogrešalo, kakor voz četertega kolesa, to radodarno mesto vse zlagoma na-

*) Pri nas bo namreč letos silno močno in ne bo čuda, če se kdo opeče.

pravlja, namreč gimnazijske šole z bogoslovstvom vred. Dozdaj ima bogoslovstvo le samo četerti leta tukaj, drugi bogoslovci so v Gorici; spodobilo bi se pa tolikomu mestu, da ima vse doma. Teržaško mesto tudi za to napravo veliko stori, daje namreč za bogoslovce hišo pod sv. Justom in več štipendij. Lepo zasluge ima odnotni semeniški vodja in korvikarij preč. g. Ant. Dekorte pri tej napravi, kar je očitno od tod, ker je ravnokar imenovan korar stolne cerkve pri sv. Justu. (Častni korarji o ravno ti priliki so imenovani pp. gg.: Dom. Bonifacio, Jan. Simčić, Mat. Jurinac.) Gg. šolski vodji in kateheti se z lepim vspehom trudijo za keršansko odrejo šolske mladine, ktere je v Terstu brez števila. Škoda pa, da v mestu samem, ki ima vendar skorej po vsih cerkvah slovenske pridige, tudi ne ene šole ni za Slovence. Vsa mladina se v začetku le samo laško uči. Tako se mora mesto čezdalje bolj poitalijančiti. Teržaški greki izhodnjega včrstva imajo na svoje lastne stroške svojo slovensko šolo; ali bi ne mogli tudi slovenski katoličani kaj takega v ohranitev svoje narodnosti napraviti, dokler vlada in mestjanstvo samo tej potrebi ne zadosti? Da je tudi Cerкви v prid, ako se slovenski otroci svojemu narodu ohranijo, kaže med drugim to, da so v Terstu kakor tudi v Gorici cerkve ob navadnih nedeljah in praznikih le pri slovenskih pridigah napolnovane; italijanski živelj le o posebnih prilikah bolj pritisne. Omeniti moramo tudi novega samostana s cerkvijo, ki ga zidajo č. oo. kapucini na hribcu (montuzzo) nad lesnim tergom, menda zgolj iz miloščje, in bo stal več sto tisuč, preden bo vse dodelano. Častiti očetje imajo sami med seboj umetnike, ki delo vodijo. Mnogobarvne, prelepe rezlinske in vkladne ali furnirane dela Fra-Klemenca da Reggio di Calabria so vredne, da jih sleherni ogleda, kdor v Terst pride. Umetna lepota je, vendar pa ne osaben lišp. Kako potreben je samostan v takem mestu, kakor je Terst, to je slehernemu jasno in očitno. V kupčijo, v tvarino, v časnost zatopljeni duh Teržčanov naj se večkrat povzdigne nad mesto, na Hribec (Montuzzo) in od ondod v boljši domačijo. Za vnuemanje in buditev dobrega duha pri duhovstvu mnogo pripomorejo duhovske družbe in pogosti duhovski shodi (konferencije), katerih sad se naznanuje v škofijskem listu, kateri je več del pisan v cerkvenem narodnem, to je, v latinskem jeziku. Prav bi bilo, naj bi gg. duhovni obilno dopisovali v ta list, da se latinščina Cerкви bolj živa ohrani. Posebne hvale vredne so klasnične pesmi, ki se večkrat v tem listu berejo; to kaže, da tudi sedanji vč še čverstih latincev ima. — Gg. dušni pastirji pri tako velikih duhovnijah imajo veliko veliko opraviti; fajmoštri so skorej večni pisarji, drugi pa so za žive in mrtve skorej zbiraj na toгах. Bog jim daj moč in gorečnost; v takem mestu se dá veliko dobrega storiti. Kaj veselo je okrožje ob Terstu zavoljo prijaznih Slovencev, katerih te vsak priljudno z besedo pozdravi, kadar te sreča, razun marsikterih „izobraženih iz mesta“, pri katerih to ni več v „modi.“

Spored Kvarnera. 15. vinot. F. (Kerhlič popotvanja.) Komu ni še v spominu cesta, ki iz Tersta v Reko derži, čez ktero je lansko leto pisatelj romanja na Tersat tako naravno zabavljaj, da jo je nar zadnjo izmed vsih primorskih imenoval? Zna biti, da je to zabavljaje tudi pripomagalo, da je zdaj od Ročić proti Reki nova cesta in čc prav ne kratkočasna, vendar pa brez gričev umetno izpejljana. Po tej cesti se ponoči peljem proti Terstu, od ktereга teržaški romar pravi: Pridi in vidi! Istina, da sem prišel, pa kaj videl? Nič, prav nič ne; kajti zdajci sem jo po železnici dalje dirjal; pa odločil sem, da hočem vračaje se to doveršiti, kar mi sada ni mogoče bilo. In to se tudi zgodí. Ko pridem v saboto v Terst, pobaram po spomina vrednih rečeh. Odgovor ni bil za „pridi in vidi.“ — „Zvunaj Miramare, grajšine mehikanskega cara, ni tu nič posebnega,“ mi reče — točaj in zdihnivši pristavi: „Za take pobožne gospode so Benetke, tam so cer-

kve, tu pa, — — pa sej me umejo.“ — Pri moji bradi: nisem ga umel. — Popoldne jo odrinem v Miramare. Sprejeli so me prijazno in okoli vodili po vsem gradu, ki se pa še zmirom zida in prepračan sem kmali, da tukaj vse sploh mogočna volja umetnega, čc ravno ne pričujočega kneza stvarjuje in ravnuje. Kaj zadovoljen pale v Terst dospem. Drugi dan ogledujem cerkve. Njih nar lepši kinč je bit, da so bile polne pobožnih ljudi. Stolna cerkev ima več razdelkov in njena lega je gotovo romantična, oltarji iz lepega marmorja, dve kapeli mozaično okinčane, oltar Matere Božje sedem žalosti ves v svitlobi, in pa na koru izverstne orgle pač svedočijo od nekdanje in sedanje pobožnosti nekterih časti vrednih mestjanov. Ostanem pri veliki maši. Tu zadonijo omenjene orgle, ki jih je pa tudi mojsterska roka prebirala in k temu pa krepki in gladki glasovi izurjenih pevcev, da se skorej cerkev stresa; leto vse tujega človeka tako prešinuje, da se istinito reči mora: Pridi in sliši! — Pri tej priči pa ne morem opustiti osonje strani, ki sem jo opazil, to je, slabo okinčaneга velikega olarja in pa jako oguljenega nekdanj bivšega belega mašnega oblačila, ki so ga mašnik in pa leviti imeli. — Pa tudi na tem sem se spotikal, da so mahoma, ko kanoniki svoje sedeže zapustijo, se v nje ženke in pa otoci naplazili. Zna biti, da je to vazda tako bilo, da je „ländlerlich sittlich,“ pa meni se je videlo ne le samo čudno, nego tudi — ostudno. — Še bi bil rad svetilnik in tudi kaj drugega ogledal, pa v nedeljo in v moji obleki se kaj takega ne spodobi, zato se pa rajši na parobrod podam in svet okoli ogledujem, in ko tu vidim krasno teržaško okolico z mičnimi mandrijani z njihovimi prebelimi hišami, pred seboj mestne poslopja in pa veliko versto gizdavih bark in parobrodov, sam pri sebi rečem: Pač je imel pravo teržaški romar o Terstu reči: „Pridi in vidi.“ Po plavih valovih jo drugo jutro jadramo, huda burja parobrod sim tje maja in mene tako morska bolezen napade, da sem bil več mrtev kot živ. Oh kako sem hrepenel po svoji mirni izbici in bivati v njeni blaženi samoti! In uslišan sem bil od Njega, h kateremu vsaki dan za vas, predragi bratec, iz serca molim; molite tudi vi za me. Z Bogom!

Kaj je kej novega po širokem svetu?

Razne novice. Njih veličanstvo cesar Ferdinand so bili nekaj dni nevarno bolni, zdaj pa se že boljša. Bog ohrani drago življenje tega velikega dobrotnika! — Znani angleški deržavnik lord Palmerston, ki je 50 let služil angleški deržavi, pa tudi marsikaj nastrotval katoliški Cerкви in marsikteri vladi dosti nagajal, — šel je tudi on večnemu Sodniku odgovorjat se za svoje djanja. Umerl je 19. u. m. v 81. letu svojega življenja, bivši rojen 20. vinot 1784. — Egiptovska vlada namérja železnico od Kaire dalje stegouti, in sicer v prvo do Minje, potlej do Asvana. To bi utegnul velik napredek biti za oliko. Ako bi železnica enkrat segla do Kartuma, dalje ob Beli in Višnjevji reki pa bi saj parobrodi jadrjali, potem bi bilo keršanstvo tako rekoč sklenjeno z daljnimi zamurskimi deželami, in ako Božja previdnost še Egipt kakí katoliški vladi v last dá, potlej se le se bo zaupljivo tudi zamurcem za-svetila luč spoznanja in resnice. — „La France“ pripoveduje o 16letnem mladenču Jean Rue, ktereга je branje slabih bukev ob pamet pripravilo, sosebno tacih, v katerih so resnične in tudi izmišljene hudo-delstva prav mično popisane. Védel se je revež kakor bi bil sam hudodelnik in k smerti obojen, in izročil se je sodnii, da naj bi ga v smert peljali. Tukaj pa, spoznavši njegov žalostni stan, peljali so ga — v norišnico. To je sad tistih strupenih, kužljivih povestie, ktere brezvestni časniki dan na dan trosijo met svet. V vsakem listu bi lahko podali kopicico tacih žalostnih dokazov. — Zadnji čas je laška vlada oropala in si prisvojila neapolitanski samostan San-Domeniko. Ravno tisti je, v katerem je učil

I. 1272 sv. Tomaž Akvinski in v katerem je sveti mož zaslišal iz Zveličarjevih ust: „Bene scripsisti de me, Thoma; quam ergo mercedem recipies (Tomaž, dobro si od mene pisal; kakošno plačilo tedaj boš zato dobil)?“ Sv. učenik je odgovoril: „Non aliam nisi te, Domine.“ (Ne drugega, kakor Tebe, Gospod.) (Vaterl.) — Iz Benedk piše nek Moravec v „Hlas“, da je v Boloniji v ondotni biblioteki vidil staroslovensk psalter z razlago, kterege pa ni utegnil prepisovati. Pri sedanjem vandalskem počenjanji piemonškem se pisavec boji za to slovensko dragotino. — „Katol. list“ piše iz Zagreba. Pod predsedništvom svetlega kardinala vikšega škofa je imelo duhovstvo prvostolnega okrožja 25. u. m. svoj jesenski shod v nadškofjskem dvoru. — Profesor M. Mesić je izdelal knjigo: Peviest Isusove cerkve za porabo gornjih gimnazijah, ktera je že na svitem. Slovenci jih še za spodnjo gim. nimamo vseh. — V Djakovem sta čč. oo. jezuita Gjurićeo in Lombardini od 20—29. kim. obhajala pobožne vaje za duhovstvo; v začetku šolskega leta pa je o. Gjurićeo imel vaje za bogoslovsko mladostjo — vse z velikim vspehom. — Zadarski nadškof Maupas je bil prišel une dni na Dunaj, želeči doseči, da se zadarska gimnazija izroči oo. jezuscvcem in da se še en vstav tega reda vstanovi v Dalmaciji. — Frajmavrarji po Nemškem in povsod strašno vpijejo, ker so jih sv. Oče v svojem nagovoru 25. kim. na novo za izobčene razglasili. — Na Laškem so dokončane volitve za državni zbor, in čutiti je, da ne preslabe; zakaj princ Napoleon je v Milanu zastran ondotnih volitev ves užaljen rekel: „Od Italije sem se boljšega nadjal!“ — Pri ogerskih volitvah za nastajoči deželni zbor se godé marsiktere milovanja vredne homatije in poboji. Prezvizišeni gosp. kardinal prvostolnik v pastirskem listu opominjajo narod, da naj voli pobožne katoliške namestovavce. — Rotšild noče, da bi se njegov rimski dolg prepisal na vlado italijanskega kralja. Hebreji so preprisani. (Unità.)

Méd in pelin.

(Lep izgled.) Kdor je v zadnjih letih opazoval rogovitjenje tako imenovanih nemških katoličanov, katerim je oče in duša znani Ronge, mu bo gotovo tudi znano ime Rudolf Dowiat-ovo. Sej bil je eden izmed naj iskrenejih učencev in pridigarjev Rongetovih! — pa ganila ga je Božja milost in spoznavši zmoto sedaj očitno svetu oznanja svojo povernitev v naročje naše sv. cerkve. Naj podamo bravcem nekaj verstie iz njegovega pisma. Tako-le piše:

„Teh verstie ne razglasujem, da bi na-se obračal občno pozornost, temuč da zadostim sveti svoji dolžnosti, pa oznanim, da sem se povernil v naročje katoliške cerkve, prekličavši svoje zmote in obžalovaje pohujšljivo svoje djanje...“

„Ko sem se l. 1845 udeležil prekucij in rovarij „nemških katolikov“, me niso gonile verske resnice, ampak zgolj in sami politični nameni...“

Zdaj pripoveduje, kako se je vtikal v politične homatije na Nemškem (osebno na Badenskem), kako je zavoljo tega bežati mógel najprej na Švicarsko, potem v Ameriko; kako prežalosten stan na vsako stran je tamkej našel; kako se je tudi v Ameriki v marsiktero rovarijo vtikal in slednjie tako-le nadaljuje:

„Sit sem sedaj vsih prekucijskih sanjarij, sit sploh nečimurnosti tega sveta. Prepričal sem se, da je le v katoliški cerkvi doma red na vsako stran, doslednost in živa, djanska ljubezen; le v katoliški cerkvi, rečem, pa nikjer drugej! Kdor je v tolikih letih toliko britkega pa grenkega skusil kakor jaz, pa ne pribeži katoliški cerkvi v naročje: — gotovo, njemu samo poguma manjka! — —“

Do terdneza spoznam jaz in mnogo mislečih mož z

mano, da bo skriti purizem v malo letih katoličanom hudo hudo začel žugati. Naj bi mi bilo takrat dano, da v terdnih moških letih le nekaj popravim onega, česar sem ko mladeneč zadolžil.“

„Zdaj pa do poglavitne reči. Jaz vse prekličem očitno in slovesno, kar sem kedaj, bodi si očitno, bodi si nasamno ali govoril ali pisal zoper katoliško cerkev. Komur sem pohujšanje dajal, prosim ga, naj mi odpusti. Božja milost naj razsvetli vse sovražnike katoliške cerkve, kateri ji v svoji sleposti nasprotvajo, da bi spoznali, kaj počno; — samega sebe pa izročim neskončni milosti Božji in molitvi vernikov.

Rudolf Dowiat, s. r.

Iz Ljubljane. 25. u. m. se je iz Krakovega čez šentjakopski most po velikem tergu proti sv. Kristofu vil sprevod, da malokrat enak. Spremljan je bil namreč k večnemu pokoju mladi uradnik in ob enem ljubljanski sokolec g. Gustav Garcaroli, posebno priden, od vsih ljubljen, pošten mladeneč. Spremljali so ga in mu peli med vojaško glasbo obilni sokolci, katerih čedno in postavno obnašanje je vse hvale vredno. Ljudstvo pa je bilo vse na nogah, akoravno je deževalo. Bog daj mlademu junaku rajski mir, njegovim verlim tovaršem v življenji pa živi spomin, da tudi oni za njim popotvajo.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Gospodu Ant. Tavčarju, škofovemu kaplanu, je podeljena duhovnija Raka.

V lavantinski škofii. Gosp. Fr. Burja, kurat v Belih vodah, je izvoljen za župnika v Sevnici. — Umerl je g. Jak. Ziegler, nekdanji župnik v Trautmansdorf-u, slednjie v počitku pri sv. Egidiju v Sl. g. R. I. P.

V terzaški škofii. Naslednji gg. so tako-le premesteni in vmesteni: Mih. Debelak iz Skorkole za vodja na dekliško šolo v novo mesto, Ant. Devetak za kateheta in vodja v Skorkolo v Terstu; Fr. Sitar od nov. sv. Antona za kaplana v Lokvo; Fr. Cergolj iz Lokve za kapl. v Tomaj; Jan. Legat, novoposv., za kat. na nunsko dekl. šolo v Terstu; Klem. Skubla, novoposv., za kapl. v Černivert; Pet. Martelanec, novoposv., v Skedenj; Ant. Kuhn na Opčino; Drag. Mazek v Jelsane; Mih. Dobravec v Jelsane; Anton Koželj v Mune; Prim. Šubic v Rodik; Ant. Notar, novoposv., v Truske; Drag. Maiti v Buzet; Jan. Šega v Portole; Šim. Matejčić v Buzet; Jož. Miandrusić v Pazin; Jož. Frantar v Sušnjedico; Jož. Uršić v Lindar; Jož. Urbančić v Zimin; Bern. Hočevnar za kaplana v Trebič; Škender Zamlić na Moščenice.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta Pija IX: Fr. St. v St. 3 gld. — Neka žena 1 dvajsetico, da bi jo Bog z deržino vred rešil neke hude britkosti. — G. J. J—ž 1 tol. za 2 gld. st. d.

Za misijon gosp. Pirca: g. Jak. Mr. v St. 2 gld. — Fr. St. v St. 10 gld.

Gosp. misijonarju Pircu za vezilo. Neimenovan 3 tolarje po 2 gld. st. den.

Za pogorelce v cirkniaški dekani: Neimenovan: dorotnik 20 gld. (oddano kn. šk. pisarnico.)

Pogovori z gg. dopisovavci.

G. S. Z. na V.: Darovi so bili v kn. škof. pisarnico oddani, kakor je bilo ob svojem času v Dan. povedano. — G. —a v St. P.: Ravnokar prejeli; odgovor naj berže ko bo moč. — G. —k: Vse dopolnili; pa tudi Vam lepa hvala. Svojem prijatom, ki ne moremo vsakemu posebej odpisati, za njih spomin naj priserčniši zahvala in tisočkrat: Bog plačaj!